

Hengelo

toen&nu

JAARGANG 45 APRIL 2020

Hengelo

toen&nu

is een tweemaandelijks uitgave van de
Stichting Oald Hengel en het
Museum Hengelo.

Beekstraat 51, 7551 DP Hengelo Ov.,
telefoon 074 - 259 42 16,
e-mail: info@museumhengelo.nl
www.museumhengelo.nl
www.twitter.com/museumhengelo
IBAN: NL30 RABO 0104 7906 52
BIC: RABONL2U

Openingstijden museum:

Maandags gesloten
Dinsdag t/m vrijdag van 13.00-17.00 uur
Zaterdag en zondag van 14.00-17.00 uur

Bestuur:

Voorzitter: Frank Krake
Penningmeester: Dieke Kok
Leden: Jan van Alsté en
Gerrit ter Welle (PR en communicatie)
email: pr@museumhengelo.nl

Redactie:

Sjoerd van der Meulen, hoofdredacteur,
Netty Bakker
Gerda Nater
Wil Zwienenberg
e-mail: redactie@museumhengelo.nl
Fotoredactie: Bert Schuite
email: bschuite@museumhengelo.nl
tel. 074 - 242 95 74

Donatie:

Jaarlijkse donatie € 25,00 (buiten Hengelo
€ 29,50. Buitenland binnen Europa € 45,00 of
€ 60,00 buiten Europa)
Donatie inclusief periodiek 'Hengelo toen&nu',
exclusief deelname aan
excursies, bijeenkomsten werkgroepen.
Losse nummers Hengelo toen & nu: € 4,50

Opzegging donateurschap dient
schriftelijk of per email te geschieden
uiterlijk in de maand november,
email: administratie@museumhengelo.nl

ISSN-nummer 1876-4606

© Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door
middel van druk, fotocopie, microfilm of op
welke andere wijze ook, zonder
voorafgaande toestemming van de uitgever.

Kopij voor het volgende nummer moet,
bij voorkeur via e-mail, uiterlijk 27 april 2020 bij
de redactie binnen zijn.

Oplage: 1500 exemplaren
Opmaak: Twentie design en dtp, Hengelo
Druk: Drukkerij Roelofs, Enschede

MUSEUM
HENGELO

Van de redactie

Op het moment dat u dit leest, is het ruim 75 jaar geleden dat Hengelo werd bevrijd en staat ons land aan de vooravond van de viering van dit jubileum. Alle reden dus om in dit nummer van Hengelo toen & nu extra uit te pakken met verhalen over deze roerige dagen rond Pasen 1945.

Zo vindt u, verspreid door het blad een aantal fragmenten van dagboeken, waarin de periode kort voor en na de bevrijding wordt beschreven. Museum Hengelo heeft een aantal van die oorlogsdagboeken in zijn bezit. Jan van Alsté, Bert Engelsman en Gerrit Wellberg hebben de dagboeken nagelezen, teksten geselecteerd en soms licht bewerkt.

Verder een verhaal van Jos Schwertasek over een noodsanatorium in het Hasseler schooltje, waar met tbc besmette gijzelaars na hun vrijlating werden opgevangen en verpleegd.

Tot slot een inventarisatie van oorlogsmonumenten in Hengelo die, met de kennis van nu verbazingwekkend, soms pas tientallen jaren na de oorlog zijn geplaatst.

Sjoerd van der Meulen

In dit nummer

Een bijzondere bank in Zwolle.....	3
Met roggebrood tussen de oprukkende Engelsen door.....	7
De eerste Engelse tanks bij de begraafplaats.....	9
Monumenten houden herinnering aan oorlogsjaren levend.....	11
De Oelerbrug verdedigen tegen de Duitsers.....	15
Speurtocht naar de grenspaal van Lonneker.....	18
Spanning in de laatste 14 dagen voor de bevrijding.....	21
Noodsanatorium, eerste opvang voor zieke gijzelaars.....	23
Hossen en dansen in het bevrijde Hengelo.....	29

Bij de voorpagina:

De bevrijding van Hengelo was niet alleen het viertien van de herwonnen vrijheid, het was soms ook de kennismaking met onbekende zaken. Engelse sigaretten of chocolade uit noodrantsoenen kende men misschien wel van voor de oorlog, maar hoe ze smaakten was in die vijf oorlogsjaren uit het geheugen verdwenen.

Bij de bevrijding van Hengelo waren de mannen van de Schotse Coldstream Guards betrokken en zo konden de Hengeloërs voor het gemeentehuis captain Hallows in kilt bewonderen die daar samen met een paar motorordonnansen een pauze hield.

Voor onze activiteiten: zie www.museumhengelo.nl

In Zwolle staat een monumentale bank uit Twente. Dwangarbeiders uit Hengelo, Enschede en Oldenzaal, die daar het laatste halfjaar van de oorlog graafwerk moesten verrichten, werden door de inwoners geholpen met de eerste levensbehoeften. Als dank schonken ze de Zwollenaren een zandstenen bank met inscriptie.

Een bijzondere bank in Zwolle

tekst Bert Engelsman

In 1944 rukken de geallieerden op en ligt Zuid-Nederland in de frontlinie. Rond Arnhem wordt hevig gevochten, en de bevrijder komt steeds dichterbij. De eindstrijd lijkt begonnen: komt er nu snel een eind aan de oorlog?

De Duitsers gebruiken het spoorwegnet steeds intensiever voor troepenverplaatsingen, maar daar wordt op 17 september een eind aan gemaakt: vanuit Engeland roept de Nederlandse regering op tot een algemene spoorwegstaking. In Twente is de staking al snel algemeen en duiken spoorwegbeambten onder.

De Duitsers nemen strenge maatregelen om spoorweginstallaties in stand te houden en proberen met eigen mensen de treinen op belangrijke transportroutes te bemannen.

Klopjacht

Door de spoorwegstaking stagneert de aanvoer van steenkool en ontstaat er een tekort aan elektriciteit. Dat geeft problemen voor de mensen thuis, maar ook voor de fabrieken. Bovendien wordt de IJsselcentrale op 19 september 1944 gebombardeerd. Veel bedrijven gaan op halve kracht werken of worden tijdelijk gesloten. Voor de bezetters is de IJssellinie een belangrijke, natuurlijke barrière tegen de oprukkende bevrijders, en die willen ze absoluut in stand houden. De Duitsers eisen dat de Twentse fabrieken arbeiders leveren voor werk aan de IJssellinie. De directies, die waarschijnlijk verwachten dat de oorlog snel voorbij zal zijn, voelen hier niets voor.

Detail van de bank met opschriften

De bezetters zijn woedend en op 23 september barst de bom. Die middag worden de fabrieken omsingeld door de Hitlerjugend, SS-mannen en de Grüne Polizei. Er is geen ontsnappen aan. Alle mannen tussen 17 en 50 jaar worden opgepakt en naar het station gebracht. Ook in de Hengelo is er een klopjacht en worden aangehouden mannen samengebracht in een weiland op de hoek van de Kuipersdijk en de Enschedesestraat. Bij het station heerst chaos. Meisjes en vrouwen die hun mannen menen te herkennen, proberen schreeuwend contact te maken.

Naar Zwolle

Dan gaat op 24 september 's morgens vroeg de eerste trein op weg naar Zutphen met uitsluitend Duits treinpersoneel. Een paar uur later is die trein alweer terug in Hengelo, aangezien er spoorbruggen zijn opgeblazen. In de loop van de middag vertrekt de trein opnieuw. De gevangenen weten niet dat ze naar Zwolle gaan. De Duitsers vertellen dat ze over veertien dagen weer thuis zullen zijn. Het wordt een angstige tocht doordat de trein onderweg een paar keer wordt beschoten. De ongeveer duizend mannen hebben geen extra kleding en geen voedsel bij zich. Wel gaan er acht vrijwilligers van het Hengelose Rode Kruis mee. De jongens en mannen, die in en rond Zwolle zwaar werk moeten verrichten, worden ondergebracht in scholen die vies en koud zijn.

Hulp

De komst van de Twentenaren blijft in Zwolle niet onopgemerkt. Veel inwoners van deze stad bieden hulp aan

de Twentse gravers. Ze zorgen voor materiaal om de scholen schoon te maken en delen handdoeken en zeep uit. Ze geven kleding en dekens en koken pap en soms pannenkoeken. Vanuit het Zwolse ziekenhuis wordt medische hulp verleend.

Uiteindelijk duurt het verblijf van de gravers van september 1944 tot april 1945.

Als dank een bank

Al snel na de oorlog ontstaat de gedachte om de bevolking van Zwolle te bedanken voor de hulp die zij aan de Twentse mannen hebben verleend. Er wordt een comité opgericht en een plan bedacht om een stenen bank met inscriptie te schenken voor een van de Zwolse parken. Er wordt geld bijeengebracht en al op 22 september 1945, een jaar na de razzia, wordt er in Zwolle een monumentale bank geplaatst. De zandstenen bank, ontworpen door H.G. Treep, is vier meter lang, en op de rugleuning staan de wapens van Hengelo, Zwolle en Enschede.

De inscriptie luidt:

*'Dank aan Zwolle voor hulp en gastvrijheid
tijdens de donkere dagen van
september 1944 tot april 1945
Hengelo Enschede Oldenzaal'*

Feestelijke overdracht

Er zijn meer dan duizend bezoekers uit Twente gekomen om te zien hoe de bank wordt overgedragen aan de burgemeester van Zwolle, Jhr. mr. Van Karnebeek. Namens de Twentenaren bedankt de heer A. de Monchy,

directeur van de Nederlandse Katoenspinnerij in Hengelo, de Zwollenaren voor hun gulheid en gastvrijheid. Nadat de heer Prinsen uit Hengelo in het Twents heeft verteld over de lotgevallen van de Twentse gravers, wordt de plechtigheid besloten met het Twentse Volkslied, gespeeld door Muziekvereniging Armonia onder leiding van Klaas de Rook.

De bank staat er nog steeds en is te zien aan de Potgietersingel vlakbij de Nieuwe Havenbrug in Zwolle. Een prachtige plek aan het water, waar het goed toeven is.

Bronnen:

'De brandweer in Hengelo tijdens de oorlogsjaren 1940-1945'; auteurs: Wijnbergen en Zweerink; co-auteur J. Stubbe
'Hengelo in oorlogstijd', Jan-Pieter van Vree, Stichting Bevrijdingsfeesten Hengelo, 1985
Historisch Centrum Overijssel
Zwolse Historische Vereniging

De 'Twentse gravers'

Op deze foto staan de mannen die in Zwolle voor de Duitsers grondwerk moesten verrichten.

De namen van de personen op de foto zijn:

H. Pouwels	Oude Postweg 43	Hengelo
M?. Egberink	Castorweg 125	idem
W. v. der Wal	Venderinksweg 23	idem
J. Tjeersma	Sumatrastraat 17	idem
D. v.d. Laan	Castorweg 170	idem
A. Logten(berg?)	Steenstraat 59	Oldenzaal
D. Bergsma	Sparstraat 59	Oldenzaal
Ant. Meijer	Dennenboschweg 15	Hengelo
G.J. Brandenburg	Lansinkweg 22	idem = nr. 9
J. Schuurman	Hazelaarweg 11	idem
A.? J. Smeenk	Hazelaarweg 40	idem
F. Smienk	Idastraat 33	idem
? Bouwhuis	Deurningerstraat 75	idem
A. Mulder	Johannaweg 15c	idem

Joh. v. Buiten	Johannaweg 15b	idem
J. Boevink	Gerard Douwstraat 21	idem
W. ten Tije	Haverweg 46 A	idem
H. B. J. Legtenberg	Woolderweg 25	Borne
B.G. Steggink	Landmansweg 121	Hengelo
J. W. Keppels	C.T. Storkstraat 55	idem
E. G. Wilmink	Rudolfstraat 58	idem
J. Bartelink	Oldenzaalsestraat 304	idem
H. Berger	Pastoriestraat 27	idem

Weet u welke naam bij het betreffende nummer hoort dan vernemen we dit graag.

Eén genoemde persoon staat niet op de foto (de fotograaf?)
Foto genomen op 5 december 1944 in de school aan het Assendorperplein te Zwolle.

Kijk op onze site
www.museumhengelo.nl

Lijstenmakerij
KISTEMAKER
 Fotogalerie
 info@lijstenmakerij.kistemaker.nl
 Marcel Kistemaker
 www.lijstenmakerij.kistemaker.nl
 tel. 074 243 37 57 / 06 54 66 13 87

GECERTIFICEERD
 ART
 FRAMER
 ZEEN KUNST

COMMENDED
 FRAMER

OUDE
 LANDKARTEN

ZOMER
notariaat

Hengelo www.zomernotariaat.nl

 SINDS 1885
IN DE
MODE

JuwelierKnoef
dé fashionjuwelier
Nieuwstraat 15 Hengelo | 074-2912315 | www.juwelierknoef.nl

wilink-oosterveld
bouw**bedrijf** voor woning- & utiliteitsbouw

telefoon 074 - 266 70 36
www.wilink-oosterveld.nl

Linderhof

Installatie Techniek

Oelerweg 24 Hengelo
074 -2431 000 info@linderhof-cv.nl

- Nefit HR.-ketels – Onderhoud – Service
- Designradiatoren
- Vloerverwarming
- Duurzame energie – Warmtepompen – Zonlichtsystemen
- Loodgieterswerkzaamheden
- Sanitair
- Zinkwerk

Garantie op onze dienstverlening...

Pas als u tevreden bent,
zijn wij het ook.

Sinds 1924

Dekkers Garantiemakelaars
Oldenzaalsestraat 59, 7551 AP Hengelo
Telefoon (074) 291 57 00
E-mail info@dekkersmakelaars.nl
Internet www.dekkersmakelaars.nl

Met roggebrood tussen de oprukkende Engelsen door

tekst Gerard Nieuwenhuis

Op 3 april 1945 haal ik, Gerard Nieuwenhuis, met mijn broer Wim voor onze grote familie nog wat roggebrood bij de coöperatie bakkerij aan de Steynstraat. Op de terugweg willen we vanuit de Kievitstraat de Enschedesestraat opgaan als we worden beschoten vanuit de richting Enschede. We springen terug en kijken even later voorzichtig om het hoekje van het spoorviaduct. Direct volgt een vuurstoot waarbij er stukken uit de muur vliegen. In de verte staan enkele tanks bij de marechausseekazerne waar we wonen. We overleggen of we ook beter via de Anninksweg en Grundel naar huis kunnen lopen. Dan rijdt een man op een bakfiets onder het viaduct door richting Enschede. We schreeuwen naar de man dat hij moet stoppen omdat hij in de vuurlinie komt. De man kijkt op en fietst door. Onbegrijpelijk! Wij gaan via de Drienerparkweg verder. Daar staat een verlaten Duits rupsbandenvoertuig. Plotseling klinkt een grote klap boven ons en grote takken vallen op ons. Vermoedelijk door granaten die richting Hengelo worden geschoten. Aan de

Een Britse brenguncarrier in het buitengebied van Driene

overkant van de straat roept men ons binnen om met een kop 'eikelkoffie' op verhaal te komen. Even later horen we buiten geloop en vreemde commando's. Door de brievenbus zie ik Engelse soldaten en ga ik naar hen toe om te vertellen dat er geen Duitse soldaten in de omgeving zijn. Chocolade en sigaretten zijn mijn beloning. We bedanken de Tommies hartelijk en wensen ze good luck.

Engelse troepen in buitengebied van Driene

‘Twee vergeten verzetsstrijders’

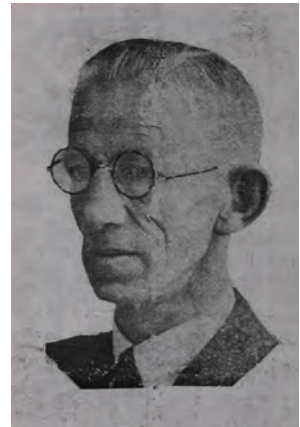
Op donderdag 16 april houdt Hans van den Broek in Museum Hengelo een lezing onder de titel ‘Twee vergeten verzetsstrijders’ over de Hengeloers Henri Moquette en Willem Wilmink.

Een schilderij met een Hengelo's decor was een jaar of tien geleden aanleiding voor een zoektocht naar de werkelijke betekenis van het werk. Het speurwerk dat volgde, leidde tot de vaststelling dat de afgebeelde persoon op het schilderij een Hengelose verzetsman moest zijn. De later voor de Binnenlandse Strijdkrachten zo typerende blauwe overall met lichte armband, die de man op het schilderij droeg, had hij echter nooit gedragen.

Willem Wilmink uit de Troelstrastraat, want om hem gaat het, was een strijder van het eerste uur. Zijn buurtgenoot Henri Moquette, die in de Frans Halsstraat woonde, was hem voor. Moquette had als reserve-officier in de meidagen van 1940 meegevochten in de Grebbelinie. Beide Hengelose huisvaders raakten, op heel verschillende wijze, betrokken bij een vroege

Henri Moquette

Willem Wilmink

verzetsgroep die ook in Twente actief was.

De twee mannen hebben de bevrijding niet meer meegemaakt. Ze werden al in november 1942 voor een vuurpeloton terechtgesteld.

De lezing begint om 19.30 uur. De toegang is gratis voor donateurs en museumjaarkaarthouders. Overige bezoekers betalen € 5,-.

Gesmolten munten uit directie-kantoor KWF

Deze aan elkaar gesmolten munten zijn teruggevonden in de puinhopen van de Koninklijke Weefgoederenfabriek (KWF) na de bombardementen van 6 en 7 oktober 1944.

Ze zijn afkomstig van het bureau van Henny Koning, de directeur van de textielfabriek, die ongeveer stond waar nu de Rabobank aan de Marskant stond. De munten zijn nu nog te zien in het museum Hengelo, als herinnering aan de bombardementen.

Zijn schoondochter Meta van Rooyen vond ze en herkende ze als het muntenbakje dat altijd op het bureau van Koning stond. Henny was een strenge werkgever maar met een groot hart, vertelt Kim Verheugen, de achterkleindochter van de fabrikant. Soms gaf hij een werknemer iets extra's in de vorm van een munt uit het bakje.

Deze bruikleen en toelichting zijn afkomstig van Kim Verheugen, achterkleindochter van Henny Koning en kleinkind van Jan en Meta Koning.

De eerste Engelse tanks bij de begraafplaats

tekst Hans van Poucke

In elf schoolschriften en een cahier heeft Hans van Poucke door middel van verzamelde foto's uit kranten en tijdschriften en vooral door het opschrijven van de oorlogsgebeurtenissen het verloop van de oorlog vastgelegd. Hans woonde aan de Leeuwerikstraat en was tijdens de bevrijding ongeveer 20 jaar.

3 april 1945 'Ons eigen front'.

Op Eerste Paasdag, toen de Hoogmis nauwelijks tien minuten bezig was, maakte de pastoor (van de O.L. Vrouwekerk red.) van de preekstoel bekend dat wegens de nabijheid van het front de mensen maar naar huis moesten gaan. Het Duitse spoorwegpersoneel vertrok per fiets (met of zonder banden) in oostelijke richting. Nu braken er een paar spannende dagen van afwachten aan. Duitse patrouilles met pantservuist en machinegeweer trokken door de stad.

De Eerste Paasdag werd Enschede, Tweede Paasdag werd Oldenzaal bevrijd. Overal was het gedonder van het geschut en het geratel van de mitrailleurs te horen om onze stad, maar de Engelsen zelf kwamen niet. De Tweede Paasdag waren er zelfs enige ondernemende kwajongens die een bezoek brachten aan de Engelse tanks die op de Oldenzaalsestraat bij café Groothuis ('de Kir') stonden.

Gevangen genomen Duitsers, die nog in de st. Janschool en in de huizen aan de oostzijde zaten worden op de hoek van de Oldenzaalsestraat en de Sloetsweg doorgestuurd naar het verzamelpunt: het plantsoentje Leeuwerikstraat - Oude Postweg

Shermantank (Firefly) ter hoogte van de Algemene Begraafplaats aan de Oldenzaalsestraat

Bruggen en de sluis van het Twente-Rijn kanaal waren op de Eerste Paasdag al opgeblazen. De dinsdag na Pasen, tegen één uur, vielen er enkele granaten in de Kotmanszijweg (nu Zwaluwstraat red.) Met de familie Kropman en Brummelhuis zijn we toen in de kelder van de laatste gegaan. Weer begon een tijd van gespannen wachten. Nu en dan knetterden de machinegeweren en hoorden we granaten ontploffen. De mannen nemen zo nu en dan een kijkje achter het huis en 'unser' papa ontdekte de eerste Engelse tanks bij de begraafplaats. Toen stroomde alles de kelder uit om te kijken. Het was 'net echt'. De stalen monsters bewogen zich langzaam voort over de Oldenzaalsestraat. Rook trok weg langs het kerkhof. Vlammen knetterden. Aan alle kanten bulderde nog het geschut maar het grote feit was daar, na bijna vijf jaar wachten waren we bevrijd. Even later een patrouille infanterie door de tuinen tussen ons huis en de Oldenzaalsestraat. Bij ons in de straat vonden we nog een lichte Duitse mitrailleur die door 'slager Gerard' onder de toonbank werd verstopt. Alles stroomde naar de Oldenzaalsestraat waar de Engelsen een daverende ontvangst werd bereid. Het volk bestormde de school en de huizen waarin de Duitsers gelegerd waren geweest en plunderde al wat het maar kon.

Hier werden nu ook verscheidenen Duitsers en NSB'ers krijgsgevangen gemaakt. Ze werden in een lange rij met de handen omhoog opgesteld. Portretten van Hitler en andere partij-autoriteiten werden voor hun ogen kapot gegooid en getrapt. Een Nederlander uit het Engelse leger legde één en ander vast op de film. Een paar uur later hadden we de staf

van een bataljon in ons huis. In een wip was een radiozender en -ontvanger in gereedheid gebracht. Grote stafkaarten bedekten de tafels. Soldaten zaten overal en rookten, rookten en rookten.

Het was net een film. Officieren met rooie en zwarte snorretjes, in windjacks, met motorbrillen en de onafscheidelijke sigaret in de mond zochten contact met andere gevechtstroepen en maakten aantekeningen op de kaart. In de keuken werd er gewassen en geschoren en moeder was druk met de koffie. Gelukkig ontbrak het me boven ook niet aan praatvolk en vooral die aardige Engelse artillerie-kapitein zal ik nooit vergeten. Op de straat waren intussen de ondergrondsen losgekomen. Gewapend met geweer en machinepistool brachten ze Duitse gevangenen op en deden meer van dergelijke karweitjes. De gevangenen werden door het publiek meestal onthaald met een 'open doekje' wat beantwoord werd met verbeterde gezichten. Helaas sneuvelden enige mannen van de BS in de strijd om Hengelo. Theo van Loon viel

*Lt. Gaiger wordt verbonden ter hoogte van aannemer Sombekke, Oldenzaalsestraat hoek Sloetsweg.
De man met het kopje is Hughie Mc. Donald, de codriver van Sgt. Browns tank, die een nat pak heeft gehaald*

Bevrijders op de Oldenzaalsestraat

op de Eerste Paasdag bij de gevechten om de centrale. Hij werd door de Duitsers gevangen genomen en standrechtelijk doodgeschoten. Karel Gerard en nog enige anderen vielen op het Pruisische veld.

4 april 1945

Op de wegen een geweldige drukte van allerhande voertuigen. 's Middags stond onze hele straat vol pantserwagens. Iedereen had inkwartiering. Wij hadden Douglas en Leon 'als logees'. Douglas had al overal gevochten (Afrika, Sicilië, Assyrië, Italië). Hij was vrijwilliger maar had evenals alle Engelse soldaten wel genoeg van de oorlog, hoe goed het hun ook ging. Dit is zeker: de Tommy's zijn geen soldaten maar verklede burgers. We maakten nu ook kennis met de Engelse legervoeding: cornedbeef, tea enz. alles in blik en prima! 's Morgens waren alle NSB'ers en moffenmeiden door leden van de Binnenlandse Strijdkrachten opgepikt. Iedere arrestant kreeg van de zijde van het publiek luidruchtige toejuichingen. Hier en daar werd zelfs het kaalknippen en tentoonstellen (in 'n etalagekast) toegepast. (echter alleen voor moffenmeiden). Iedereen was met oranje getooid en overal hingen vlaggen uit.

's Avonds was er een groot gecombineerd familiefeest Kropman-van Poucke met 'Tommy's'. Whisky, sigaretten, toffees en chocola kwamen op de proppen. Hoky Poky en Lambeth-walk en Penny-serenade waren niet van de lucht. Om half een werd de feestvergadering waardig besloten met God save the King en Wilhelmus. De volgende dag tegen het middaguur vertrokken onze vrienden van de pantserwagens weer in de richting Germany.

MUSEUMBERICHT

Museum dicht in verband met coronavirus

Om besmetting met het coronavirus te voorkomen is het museum voor onbepaalde tijd gesloten. Dat betekent dat de activiteiten, die in de agenda vermeld staan, voorlopig niet doorgaan.

Kijk daarom regelmatig op de website van het museum (<https://museumhengelo.nl/>) of het museum weer (beperkt) opengaat.

Monumenten houden herinnering aan oorlogsjaren levend

tekst Sjoerd van der Meulen

Hoewel Hengelo zwaar te lijden heeft gehad onder het geweld van de Tweede Wereldoorlog zijn er, doordat het centrum na 1945 grondig is veranderd, weinig sporen achtergebleven. Alleen de verschillende monumenten herinneren aan de jaren 40-45. Een echt 'groot' monument zoals de Dokwerker of de Stad zonder hart heeft de metaalstad niet. Het zijn over het algemeen bescheiden gedenktekens, verspreid over de hele stad, die de herinnering levend houden aan de oorlog. Wat wel opvalt, is dat een aantal van de monumenten van zeer recente datum is.

Al vrij kort na de oorlog kreeg Hengelo een tijdelijk oorlogsmonument aan de Thiemsbrug in een plantsoen voor garage Van Kleef. Het had de vorm van een grafsteen die een grafkelder afdekte met daarin een urn met de as van een onbekende overledene uit het concentratiekamp Neuengamme. De tekst op die steen luidt: 'Ter herdenking van hen die voor onze vrijheid vielen 1940 - 1945'. De steen hangt tegenwoordig aan een muur op de oude begraafplaats aan de Bornsestraat.

Het monument was niet bij alle Hengeloërs even geliefd. Velen gingen daarom op 4 mei liever naar Enschede om daar in het Volkspark bij het door Mari Andriessen ontworpen monument de oorlogsdoden te herdenken.

Het monument bleef in gebruik tot 1965 toen bij het nieuwe gemeentehuis het door Pieter de Monchy ontworpen gedenkteken werd onthuld. Het monument is een fontein met in het midden een zuil met twee handen van waaruit

Tijdelijk oorlogsmonument bij Thiemsbrug

Gedenkingstenen op de oude begraafplaats aan de Bornsestraat

een vredesduif wegvliegt. Onder de fontein heeft de urn uit Neuengamme opnieuw een plaats gekregen.

In dit jubileumjaar zal de herdenking op 4 mei niet plaats vinden bij dit monument. Door de reconstructie van de omgeving van het gemeentehuis is het monument onbereikbaar. Daarom wordt met de steen van het oude monument aan de Enschedesestraat voor de Lambertuskerk opnieuw een tijdelijk gedenkteken opgericht.

Bevrijdingsmonument

Een ander gedenkteken dat dateert van kort na de oorlog is het Bevrijdingsmonument dat nu staat op de hoek van de Troelstrastraat en Rembrandtstraat. Het is ontworpen door de Almeloëse beeldhouwster Janny Brugman-de Vries (1918-2006) en is onthuld op 5 mei 1949.

Het monument bestaat uit een gemetselde zuil met daarop een in steen uitgehouwen reliëf van een vrouw die een duif loslaat.

Bevrijdingsmonument

Oorspronkelijk stond het monument bij de ingang van de Troelstrastraat in een plantsoen. Bij de reconstructie van het kruispunt met de Bornsestraat moest het worden verplaatst. Bij dit karwei brak het reliëf in drie stukken. Aangezien de kunstenares enkele jaren daarvoor was overleden, was het niet mogelijk het reliëf te herstellen of opnieuw te laten maken. Men heeft er toen voor gekozen een afgietsel te maken van het oorspronkelijke reliëf en dat op de zuil te bevestigen.

Lambertuskerk aan de Weemenstraat

Gemeentehuis

Remco Campert

De Nederlandse Spoorwegen hebben direct na de oorlog een uniform gedenkteken laten ontwerpen voor de spoor mensen die door oorlogsgeweld om het leven waren gekomen. Het ontwerp is van Herman Schelling, de architect die ook de stations in Hengelo en Enschede heeft getekend. Hendrik Jan Winkelman heeft het ontwerp, een plaquette met de namen van de slachtoffers, uitgevoerd. In totaal hebben Schelling en Winkelman meer dan honderd van deze bronzen en roodkoperen plaquettes gemaakt, die alle in de jaren 1947 en 1948 werden onthuld. In de stationshal hangen twee exemplaren, één voor het spoorwegpersoneel en één voor een burgerslachtoffer.

In de tuin van de Lambertuskerk aan de Weemenstraat vinden we het monument ‘Niet Vergeten, gedenkteken voor de burgerslachtoffers van de bombardementen op Hengelo’. Het monument dat is ontworpen door Ruurd Hallema, is onthuld op 4 april 1995.

Via kranten en een brievenactie begonnen zij een campagne om geld te doneren. Daar werd zo ruim gehoor aan gegeven dat het monument er al een jaar later was. De eerste gedachte was een (bescheiden) plaquette aan de Lambertuskerk of aan een hek bij diezelfde kerk. De kerk voelde zich bezwaard. Bij de gemeente lag de zaak gevoelig, want zij zag liever geen tweede monument naast het al bestaande bij

*'iemand is voor altijd wakker
iemand stelt de vraag
iemand verzet zich
en dan nog iemand
en nog iemand
en nog'*

Voor deze Hengeloërs, die door de Duitsers werden omgebracht, is op de joodse begraafplaats aan de Dennenbosweg ook een monument geplaatst. Het bestaat uit een natuurstenen zuil op een gemetseld voetstuk met een tekst in het Hebreeuws en de jaartallen 1940-1945

Monument stadhuis

Lambertuskerk

Joodse begraafplaats

Theo van loon

Particuliere monumenten

Op diverse plekken heeft Hengelo kleine monumenten, vaak geplaatst door nabestaanden of collega's van de Hengeloërs die door het oorlogsgeweld om het leven kwamen.

Zo is in de Lambertuskerk een kleine plaquette te zien. De tekst vermeldt dat de kerk weliswaar door een zware bom werd getroffen, maar dat deze 'God zij dank' niet ontplofte.

Ook de plaquette bij de firma Tasche vermeldt dat de winkel weliswaar door bommen werd getroffen maar dat deze blindgangers geen slachtoffers hebben gemaakt.

Op de oude begraafplaats aan de Bornsestraat zijn aan een muur enkele gedenksteden bevestigd, die elders moesten wijken voor nieuwbouw.

Aan de Bataafse Kamp hebben joodse onderduikers een boom geplant als eerbetoon aan de Hengeloërs die hen in de oorlog verborgen hielden voor de bezetters. Een kleine plaquette vermeldt de namen van de Hengeloërs en hun onderduikers.

Aan de Grobbenweg, tegen de spoorbaan aan, ongeveer tegenover de vroegere IJsselcentrale, staat het herdenkingskruis voor Theo van Loon. Collega's van de spoorwegen hebben het monument geplaatst om

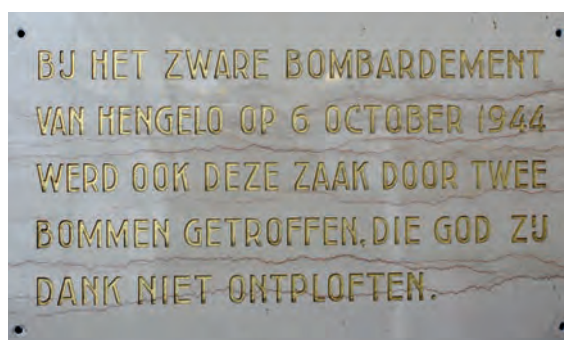
te herinneren hoe Van Loon aan de vooravond van de bevrijding gedood werd toen hij met andere leden van de Binnenlandse Strijdkrachten (BS) de elektriciteitscentrale verdedigde tegen Duitse troepen.

Verzetsstrijder Karel Gerard kwam ook om het leven bij de bevrijding van Hengelo. Samen met andere leden van de Binnenlandse Strijdkrachten probeerde hij te voorkomen dat de Duitsers de Oelerbrug zouden opblazen. Een gedenksteen aan de Breemarsweg, ter hoogte van huisnummer 359, herinnert aan zijn tragische einde.

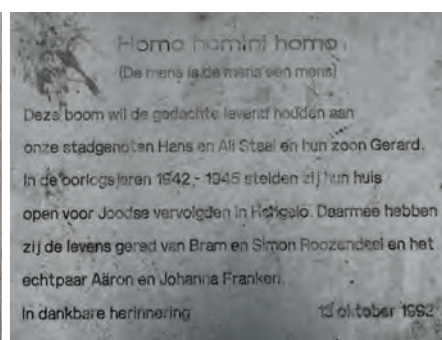
In het politiebureau aan de Willemstraat herinnert een plaquette aan twee korpsleden die tijdens de oorlog om het leven zijn gekomen. De plaquette hing eerst in het oude politiebureau aan de Marskant en is meeverhuisd naar het nieuwe gebouw.

Bij Machinefabriek Stork (nu VDL) herinnert een plaquette aan de medewerkers die tijdens de oorlog werden gedood, hetzij als militair, hetzij als verzetsman, burgerslachtoffer of vervolgd.

Het jongste monument vinden wij aan de achterkant van het station op het Industrieplein. Het herinnert aan de april-meistaking in 1943, die begon bij Stork en in korte

Tasche

Bataafse kamp

Machinefabriek Stork

tijd uitgroeide tot de grootste verzetsdaad tegen de Duitse bezetter. Bij de onderdrukking van deze staking hebben de Duitsers tientallen Nederlanders geëxecuteerd. Toch duurde het tot het 150-jarig bestaan van Stork dat, op initiatief van een groep particulieren, een monument werd geplaatst. Het bestaat uit cortenstalen banen met tekst die verwerkt zijn in het voetpad tussen het station en het skatepark op het Industrieplein. Het is in 2019 onthuld.

Het borstbeeld van ir. F.M. Loeb aan de Marskant tegen de zijgevel van het politiebureau verwijst indirect ook naar de april-meistaking. Loeb werkte bij Stork als bedrijfsleider. De Duitsers stelden hem verantwoordelijk voor de staking en veroordeelden hem ter dood. Zijn lichaam is nooit teruggevonden. Vandaar dat de tekst vermeldt dat hij 'vermist' wordt, evenals 61 andere Nederlanders die de Duitsers uit wraak hebben omgebracht.

Het initiatief voor dit monument, dat is ontworpen door de beeldhouwster Lia Krol, is van de nabestaanden van ir. Loeb. Op 4 mei 2013 is het gedenkteken onthuld.

Politiebureau Willemsstraat

Stolpersteine

Hengelo heeft ook een aantal minimonumenten, de zogeheten Stolpersteine. Dit is een project van de Duitse kunstenaar Gunter Demnig. Het is een over geheel Europa verspreid monument voor de slachtoffers van het nationaalsocialisme. In Hengelo zijn in 2014 de eerste stenen geplaatst. De honderdste steen is in 2019 geplaatst. Het is de bedoeling dat er in totaal 167 stenen komen.

Monument staat in de weg

Bij de herinrichting van het Burgemeester Jansenplein dreigde ook het oorlogsmonument doelwit te worden van de gemeentelijke vernieuwingsdrift. Het gedenkteken van beeldhouwer Pieter de Monchy zou in dat kader acht tot tien meter worden 'opgeschoven' richting stadhuis. "Het doel was een respectvolle plek te creëren en daarbij meer (zicht)ruimte te realiseren op het evenementenplein," motiveerde B en W het plan in een brief aan de gemeenteraad, die vervolgens zonder slag of stoot akkoord ging.

De lokale Erfgoedcommissie maakt ernstig bezwaar tegen die plannen. "Het kan toch niet zo zijn dat dit monument als een muurbloempje terzijde wordt geschoven," reageerde de commissie. Het maakte geen indruk op het college, noch op de gemeenteraad.

Uiteindelijk was het de Rijksdienst voor cultureel erfgoed die een stokje stak voor de plannen. Omdat het gemeentehuis met omgeving een rijksmonument is, moest de Rijksdienst nog advies uitbrengen. Dat advies was uiterst simpel: "Niet doen."

De Oelerbrug verdedigen tegen de Duitsers

tekst A.W. Mensing

Ik had me gemeld voor de Binnenlandse Strijdkrachten en kwam in een groep van tien man terecht. We kregen wapeninstructie met een stengun. Als verzamelpunt werd de zolder van het schuurtje van slagerij Leferink aangewezen, op de hoek van de Breemarsweg met de Industriestraat. Onze taak was het behoud van de Oelerbrug voor een opmars van de Engelsen vanuit het zuiden. In het voorjaar van 1945 werden 's nachts groepen Duitsers waargenomen op terugtocht naar Duitsland. Op de fiets, met paard en wagen en trekkarretjes, alles wat kon rijden ging terug.

Op Eerste Paasdag kregen we 's morgens om tien uur ons wachtwoord en was het verzamelen. De blauwe overalls werden uit de schuilplaats gehaald en dan naar de zolder voor instructies. Om de Oelerbrug te behouden werden patrouilles gelopen om te weten waar de Duitsers zaten voordat de Engelsen kwamen. We waren slecht bewapend en als ze ons ontdekt hadden was er niemand levend vanaf gekomen. We kregen bericht dat iemand uit de Zonstraat tien geweren had buit gemaakt op de Duitsers die bij de sluizen zaten. Met zijn tweeën zijn we tussen de Duitse en Engelse vuurlinies gegaan en hebben de wapens opgehaald. Op zolder hebben we ze verdeeld en toen de straat op. De Duitsers liepen overal bij het kanaal. Drie Duitsers zijn gedood en twee krijgsgevangen gemaakt. Helaas is

Het opbrengen van NSB-ers. Foto genomen op de hoek van de Spoorstraat - Dorpsmatenstraat, richting Dorpsmatenstraat. Links de gebouwen van de KWF en rechts Friesendorp

daarbij van ons Karel Gerard gedood. De Engelse artillerie schoot over ons heen en hun tanks waren in aantocht. De mensen kwamen luid schreeuwend naar buiten en het was groot feest. In de dagen na de bevrijding hebben we veel NSB'ers gezocht en opgehaald. De Twentse BS'ers werden voorbereid op bewakingsdiensten in Duitsland. Ik tekende voor een kort verband van een jaar. Maar zover is het niet gekomen. In februari 1946 ben ik naar Indië gegaan en heb daar drie-en-een-half jaar gediend.

Opgeblazen Oelerbrug

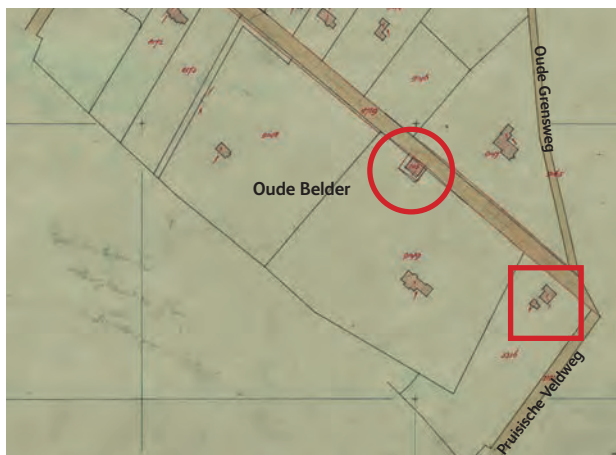
1. Bevrijdingsfeest in Hasselo met praalwagen
2. Café Pentrop werd bij de gevechten in brand geschoten
3. Het hele gezin van aannemer Sombekke op de tank voor hun woning aan de Oldenzaalsestraat, nummer 340, door Sombekke zelf gebouwd in 1942.
4. Een soldaat van het Coldstreamregiment oriënteert zich op de kaart. Namen v.l.n.r. Gerard Bartelink, Herman Scharenborg, Jan Koenderink, ?, geallieerde soldaat en Gerard Veehof.
5. Vlnr George, Tiny Olbertz en Jimmy. Foto genomen in de Onze Lieve Vrouwestraat
6. Een soldaat met machinegeweer in de buurt van de Oldenzaalsestraat
7. Defilé voor het stadhuis
8. Gevangen genomen NSB'ers worden verzameld bij de fabriek van Stork
9. Bevrijdingsfeest in de Noork
10. Een tank van het 1e Pantserbataljon Coldstream Guards in Beckum
11. Een feestende menigte op het Burgemeester Jansenplein, op de achtergrond apotheek Venlet
12. Bloemenhulde voor de bevrijders
13. Afkondiging bevrijding voor het politiebureau aan de Marskant. Op de foto o.a. wethouder J.B. Vlam, burgemeester mr. J.A.H.J. van der Dussen, stationschef R.J. Roelfsing, wethouder Voogdgeert, depotchef P. den Ouden en wethouder Steggink.
14. Arrestatie van een NSB'er

Speurtocht naar de grenspaal van Lonneker

tekst Gerhard Post en Wil Zwienenberg

Hendrik Bruna (1840 – 1906) was van 1893 tot zijn dood predikant in Hengelo. Onder het pseudoniem Viator beschreef hij wandelingen rondom Hengelo in zijn boek¹ 'In en om Hengelo, Borne en Delden'. Eén van zijn wandelingen voert langs de 'Enschedeschen straatweg'. Hij schrijft daarover: "Rechts eene boerderij met een grooten lindeboom, de Eerste Beller, die al onder de Waarbeek behoort en daartegenover het pad naar Bruggeluks en dan wijst de grenspaal, dat wij Lonneker's gebied betreden. (...). Slaan wij langs de daar gelegen herberg Amerika, den weg in, dan bereiken wij de Waarbeek."

De gemeente Hengelo is in de richting van Enschede behoorlijk gegroeid. Hengelo uitgaand over de Enschedesestraat begon de gemeente Lonneker tot 1881 al bij de Wolter ten Catestraat. De eerste uitbreiding van Hengelo ging in 1881 ten koste van Lonneker. Vanaf dat moment begon de gemeente Lonneker pas bij de Oude Grensweg (links) en de Pruisische Veldweg (rechts). Viator zal dus een grenspaal op deze grens beschreven hebben. De Eerste Beller stond aan de rechterkant. Bruggeluks bestaat nog steeds; het adres is Morshoekweg 15. Of de grenspaal links of rechts stond is niet echt duidelijk. Misschien aan de linkerkant, gezien de vermelding aansluitend op 'het pad naar Bruggeluks'. Een afbeelding of andere vermelding ontbreekt.

Kadastrale hulpkaart (1929)

Foto: Albert Brusse, Eigen Erf, 9 december 1932

De kadastrale hulpkaart in afbeelding 1 werd opgeduid door Wim den Oudsten. De kaart toont pal aan de straatweg (in de cirkel) de Eerste Beller, een boerderij die op de kadastrale kaart van 1832 de Oude Belder wordt genoemd, met eigenaar (in 1832) Hendrikus Rierink. De herberg (in 1929 café) Amerika stond op de hoek met de Pruisische Veldweg (in het vierkant). Maar we lopen op het verhaal vooruit ...

De foto

In de zomer van 2018 stapte een man de expositie 'Van Steppe tot Stork' in de Marktstraat binnen. Hij stelde een vraag en bood vervolgens zijn collectie van ruim 1500 foto's van Hengelo aan. De collectie bevatte bekende, maar ook voor ons onbekende foto's. Pas vorig jaar ontdekten we tussen de foto's van de Enschedesestraat, de foto met de naam 'Enschedesestraat richting Enschede. Met rechts de grenspaal van de gemeente Lonneker.' Zo hadden wij ineens twee verwijzingen naar een grenspaal van Lonneker. Maar gaat het wel om dezelfde paal? En aan welke kant stond deze dan? De titel van de foto suggereert rechts, vanuit Hengelo.

Het onderzoek verliep met horten en stoten; de kadastrale hulpkaart kwam pas in een later stadium boven water. Het leek al snel waarschijnlijk dat de foto in de richting van Hengelo genomen was, omdat aan de andere kant van de Enschedestraat geen huizen zo dicht bij de weg

stonden. Was de woning dan café Amerika? Dat idee werd nog versterkt door een bijna gelijke foto in het blad 'Oald Hengel' van juni 1977, pagina 15, waar de grensmaal nét niet op staat. In het bijschrift wordt café Amerika genoemd. Maar ook dit wist Wim den Oudsten op te lossen; café Amerika hoort bij perceel C 5316, het vierkantje in afbeelding 1. Het werd in 1931 gesloopt. Tenslotte achterhaalt Wim dat de Eerste Beller in 1933 werd verkocht aan de voorloper van Rijkswaterstaat. Het huis werd gesloopt voor een aanpassing van de Enschedesestraat.

De foto (afbeelding 2) is gerasterd, wat betekent dat hij uit een krant of tijdschrift komt. Het zoeken op de site van Delpher² leidde tot de vondst in de Eigen Erf van 9 december 1932. De foto is bijna zeker door Albert Brusse uit Enschede gemaakt. Het bijschrift van de foto luidt: "het algemeen belang eischt weleens slachtoffers, die werkelijk te betreuren zijn. Bij de verbreding van den weg Hengelo-Enschede, aan welk werk men druk bezig is, moet dit mooie, oude boerenhuis gesloopt worden." Hiermee is de cirkel rond.

Het beheer van het Brusse archief (met 100.000 negatieven!) is eind vorig jaar overgedragen aan de Historische Sociëteit Enschede-Lonneker. Over enige tijd zullen we het origineel van de foto kunnen zien.

Dank

Veel mensen hebben meegedacht met het oplossen van deze puzzel. Maar de belangrijkste bijdragen kwamen van Wim den Oudsten. Wim was als vrijwilliger werkzaam bij de afdeling Documentatie van Museum Hengelo. Hij gebruikte de genealogie als middel om door te dringen in de geschiedenis van de gemeente Hengelo. Hij was in staat de meest uiteenlopende bronnen van informatie te vinden. Altijd was Wim bereid bezoekers en collega's van het museum te helpen bij vragen over personen, families, percelen, kadastrale en omgevingskaarten. Wim den Oudsten is op 8 februari 2020 onverwacht overleden. Wij gaan hem missen. Wij dragen dit artikel aan hem op.

Bronnen

- 1 *Viator, In en om Hengelo, Borne en Delden, (1897), online beschikbaar op*
http://overijssel1880-1930.blogspot.com/2009/07/in-en-om-hengelo-borne-en-delden_727.html.
- 2 www.delpher.nl.
De link naar de Eigen Erf van 9 december 1932 is
<https://www.delpher.nl/nl/tijdschriften/view?identificatie=MMOHKT01:002971012:00001&coll=ds>.

IN MEMORIAM

Wim den Oudsten 1965-2020

Op 8 februari 2020 is volkomen onverwachts overleden Wim den Oudsten. Wim was sinds enkele jaren werkzaam bij Museum Hengelo als vrijwilliger bij de bibliotheek en het historisch archief.

Als sinds zijn jeugd jaren was hij geïnteresseerd in de geschiedenis van Hengelo en inmiddels had hij veel kennis vergaard over heden en verleden van de Metaalstad. Met veel inzet en enthousiasme probeerde Wim antwoorden te vinden op de talrijke vragen die het museum bereiken over familieachtergronden of de historie van Hengelo.

Wim was gedurende vele jaren bij het museum betrokken. Het grootste deel van die jaren als onderzoeker van, met name de geschiedenis van de joodse Hengeloërs. Samen met dr. Hugo Reynders deed hij

onderzoek naar de eerste joodse arts dokter Pool. Na deze periode bleef hij zich met de geschiedenis van Hengelo en de genealogie van zijn familie bezig houden.

Enkele jaren geleden werd hij archief-medewerker in het museum. Hier kon hij zijn enorme kennis nuttig maken en sinds enige tijd maakte hij deel uit van de

"Stolpersteine" werkgroep Hengelo van de Stichting Levend Verleden Oost-Nederland.

Met het heengaan van Wim den Oudsten verliest Museum Hengelo een vrijwilliger die veel kennis combineerde met inzet en een sympathieke persoonlijkheid. We zullen hem missen en betuigen ons medeleven met zijn familie.

Ben Engelsman
Jos Schwertasek.

DE OUDE BARONES

KLEINSCHALIGE DAGOPVANG

VOOR SENIOREN MET GEHEUGENPROBLEMEN

Pruisische Veldweg 200,
7552 AE Hengelo
T 06 23119408
info@oudebarones.nl
www.oudebarones.nl

een bril
van
ter braak
goed gezien!

INDUSTRIESTRAAT 52 HENGELO TEL. 291 46 87
WINKELCENTRUM HASSELO TEL. 277 19 99

De bouwmarkt met service

Bergweg 9-13 Hengelo o.
Telefoon: (074) 291 89 07

Ook voor al uw klussen
HuBo Hackfort Noord | www.hubo.nl

studio beerens
de beeldmakers

Fotografie
Multimedia
Internetproducties

www.studiobeerens.nl

SLEUTELS & INBRAAKPREVENTIE

UW HANG & SLUITWERK VAKKUNDIG GEMONTEERD
ook hulp bij binnentreding.

Vriendelijk aanbevelen

Roy Wolterink

SLEUTELS - CILINDERS - HANG EN SLUITWERK

SLEUTEL - SYSTEMEN - MEERPUNT SLUITINGEN

KLUIZEN - CILINDERSLEUTELS - KLAVIERSLEUTELS

AUTOSLEUTELS - KLUISSLEUTELS - FIETSSLEUTELS

Emmaweg 24 - 7551 BJ Hengelo - 074-2501620

Mob: 06-11445853 - Web: www.whavekes.nl - E-mail: info@whavekes.nl

VICTORINOX

LIPS

EVVA

access to security

Pfaffenhain

ABUS

Security that counts

NEMEF

THIJERT
bloemsierkunst

Deurningerstraat 106 - Hengelo.
Telefoon: 074 - 291 65 31 Fax: 074 - 243 12 90

- Boeketten • Kado-artikelen
- Interieurbeplantingen • Hydrocultuur

info@thijert.nl

www.thijert.nl

BOEKHANDEL BROEKHUIS www.boekhandelbroekhuis.nl

BEL VOOR EEN AFSPRAAK: 074- 291 46 21

Oldenzaalsestraat 235 - Hengelo (ov) - info@kapsalonbeerlage.nl - www.kapsalonbeerlage.nl

Spanning in de laatste 14 dagen voor de bevrijding

tekst Oma Boevink

Op het eind van de oorlog, ongeveer 14 dagen voor de bevrijding (we wisten toen nog niet dat de bevrijding zo dichtbij was) heeft vader nog een angstig moment meegemaakt. De Duitsers waren al een tijdje bezig overal fietsen te vorderen. Zoals elke dag kwam vader om 17.00 uur van Hengelo fietsen. Hij werd aangehouden door een Duitse soldaat: fiets afgeven en achter de boerderij zetten. Vader maakte hem duidelijk dat hij een Ausweis had en op een fabriek werkte die ook aan de Wehrmacht leverde. Geen pardon: fiets afgeven. Vader deed of hij de fiets achter de boerderij wilde zetten maar sprintte er vandoor. Er werd op hem geschoten maar gelukkig werd hij niet geraakt. Hij kwam thuis, wit als een lijk en kon eerst geen woord uitbrengen. Nog dezelfde avond heeft hij de fiets verstopt onder takken en bladeren en is niet meer naar zijn werk gegaan.

Het was een paar weken voor Pasen. Iedereen moest al sinds lang voor acht uur 's avonds binnen zijn. Mijn broer Gerhard was met een van de Olthof jongens nog naar Zenderen geweest om te biechten. En ze kwamen tegen achten thuis. Voor het huis van Olthof stonden Duitse soldaten: fietsen inleveren! Deze Duitsers waren nog wel zo goed dat ze een oude krakkemikkige fiets in ruil gaven. Maar Paasmorgen ging Gerhard naar Hengelo, naar de kerk en naar zijn ouders en toen moest hij ook deze oude fiets inleveren. Hij moest lopend verder. Later hoorden we dat drommen Duitse soldaten op Hollandse fietsen richting Oldenzaal, richting grens reden. Hoever zouden ze zijn gekomen?

Gelukswensen worden op een brenguncarrier geschreven

Schuilelder

Hengelo is op de dag na Pasen, op 3 april, bevrijd. Een paar dagen later ook Borne, Delden en Ambt Delden. In deze laatste gemeente woonden we tijdelijk. 's Morgens zaten we nog een tijd in een bunker, er reden vrachtwagens met Duitsers voorbij richting Zenderen. Toen het sein veilig werd gegeven kwamen we uit onze schuilplaats tevoorschijn. De wegen waren toen vol met onze bevrijders in vrachtwagens en tanks. Het waren Canadezen. Voor onze deur stond nog een Duitse vrachtwagen, onklaar gemaakt met handgranaten. Maar de boeren hebben er nog een radio en een fles Schnapps uit gehaald. Pas midden mei zijn we terugggegaan naar Hengelo want ons huis was behoorlijk beschadigd en alle ruiten waren kapot.

We waren met drie kinderen naar Azelo gegaan en met drie-en-een-half teruggekomen. Elly was op komst en we hebben haar nog lang het "vleerkindje" genoemd omdat de omgeving waar we in de oorlog woonden "Het Vleer" heette.

gebouw Gemeentewerken, hoek Marskant

Speurtocht naar bij bombardement ontvoerde gijzelaars

Na het grote bombardement van oktober 1944 op Hengelo bleken de Duitse bezetters tijdens een grote razzia gijzelaars te hebben gemaakt. Men vermoedde dat deze ergens over de grens waren ondergebracht. Maar waar? Met een vrachtauto met kleding en medicijnen, gingen A. Dijkhof en dokter Hartstra, alleen beschermd door een armband van het Rode Kruis, op weg. Zonder problemen passeerden ze de grens en vonden de Hengelose mannen in de Louiseschule in Gronau. Het zal duidelijk zijn dat ze met vreugde werden begroet.

Toen men eenmaal wist waar veel gegijzelden waren, kwam er een grootscheepse actie op gang onder leiding van het Rode Kruis, afdeling Hengelo. Aanvankelijk ging het erom Hengelose inwoners van voedsel en kleding te voorzien. Doch spoedig werden er ook mogelijkheden geschapen deze mensen, naar huis te brengen.

Na verloop van tijd ging het niet alleen om Hengeloërs, maar ook om andere Nederlanders die naar hun vaderland werden gesmokkeld. Al deze mensen werden ondergebracht in het Passantenhuis, het gebouw van Gemeentewerken op de hoek Marskant-Deldenerstraat.

Daar werden ook valse persoonsbewijzen vervaardigd, waarmee ze verder per trein naar huis konden reizen. Dit alles gebeurde onder het oog van de bezetter, die allang wist dat ze een verloren strijd voerden.

Om hun tanend gezag te laten gelden deed de bezetter een inval in het Passantenhuis en de chef van dienst J. Drenth werd gearresteerd en afgevoerd. Hij werd ter door veroordeeld en opgesloten in de synagoge in Enschede. Tot een terechtstelling kwam het niet want twee dagen daarna werden Enschede en Hengelo bevrijd.

Noodsanatorium, eerste opvang voor zieke gijzelaars

tekst Jos Schwertasek

Besmettelijke ziekten vormen al eeuwenlang een plaag voor de mensheid. Zelfs in onze huidige wereld, omringd met zijn moderne medische voorzieningen, slaat een epidemie nog toe. We hoeven maar aan de recente berichten rond het coronavirus te denken.

Grote epidemieën als de pest, tyfus en cholera liggen al lang achter ons. Hoewel het dorp Hengelo rond 1880 nog door een grote uitbraak van tyfus werd getroffen. Behalve een groot aantal inwoners moesten een arts en drie verpleegsters het met de dood bekopen.

Soms duurt het een tijd voordat het gevaar wordt onderkend en er maatregelen worden genomen. Het volgende verhaal is gebaseerd op een verslag van de het daadkrachtig optreden van enkele vooraanstaande burgers van Hengelo. Het volgt in grote lijnen het verslag dat J.J. de Monchy na de opheffing maakte.

Januari 1945

Hoewel ze over het algemeen opgewekt en opgelucht waren met hun herwonnen vrijheid bevonden de meeste passanten na hun terugkeer uit Duitsland zich in een zeer deplorabele toestand. Hongerig met dikwijls verschrikkelijk kapot gelopen voeten en veel maagklachten. Ook ernstige zieken hadden de moeilijke tocht te voet naar het vaderland afgelegd. De patiënten werden in het passantenhuis liefderijk opgevangen door een kleine groep toegewijde helpers.

Districts-schoolarts A.D. Bruin en dokter P. Ruitinga, plaatsvervanger van de ondergedoken dokter Hartstra behandelden hen. Indien enigszins mogelijk werden zij op de trein gezet naar hun woonplaatsen. Er was onder hen ook een groep min of meer ernstige tbc-patiënten, maar om die nu zomaar door te sturen naar het hongerige westen? Met spoed moest dus een isolatiecentrum, een noodsanatorium uit de grond gestampt worden.

De beide artsen en de heer De Monchy directielid van de Koninklijke Nederlandse Katoenspinnerij (KNKS), later enthousiast bijgestaan door verpleegster J.H. van Royen, staken de koppen bij elkaar Dat gebeurde

meestal boven het noodkacheltje van de familie De Monchy omdat de doktoren na achten wel over straat mochten. Zij hoefden zich niet aan de avondklok te houden. Wonderlijk snel namen de plannen vaste vorm aan.

Op woensdagmiddag 10 januari gaan ze op de fiets erop uit naar een zojuist door de Duitsers verlaten schooltje in de buurschap Hasselo. Zonder veel te vragen wordt er maar direct een bij voorbaat meegenomen bord van de gemeentelijke geneeskundige dienst neergezet.

De Hasselerschool werd tijdelijk ingericht als sanatorium. Het gebouw is voor de aanleg van de woonwijk Hasseleres gesloopt

Het gebouw zag er in letterlijk zin uit als een paardenstal met rotzooi van stro en stront op de vloer. Er werd direct contact opgenomen met de heer Velthuis, schoolhoofd en met de voorzitter van het schoolbestuur die terstond hun medewerking verleenden. De Duitse Ortscommandant, doodsbang voor besmettelijke ziekten zoals tbc, gaf direct toestemming tot het inrichten van een noodsanatorium in het op de Hasseleres zo idyllisch gelegen schooltje, omzoomd door hoge lindebomen. Nu aan de slag. Zuster van Royen als aanstaand directrice, de twee verpleegsters Annink en Van Unen en broeder H.A. Berendsen van het Rode Kruis namen de leiding. Er werd grondig schoongemaakt en er werden, schotten geplaatst om tenminste een slaapgedeelte voor de verplegende dames af te scheiden. De direct benodigde inventaris zoals bedden, linnengoed en dekens, nachtkastjes, po's, thermometers, potten en pannen, bestek werden bij elkaar getelefoneerd, en meestal uit 'zwarte'

Villa "Het Teesink" te Boekelo

voorraden aangeleverd. Het was hartverwarmend hoe de fabrieken in deze schrale tijd alles wat gevraagd werd, onmiddellijk ter beschikking stelden en dan nog van de beste kwaliteit.

Maandag 22 januari werd door notaris Trip de stichtingsacte gepasseerd waarbij het bestuur werd geformeerd met J.J. de Monchy als voorzitter en dokter P. Ruitinga als geneesheer-directeur. De Hengelose advocaat mr. G.A.A.C. Barnasconi was penningmeester en de metaalindustrie was vertegenwoordigd door A.M. Dijkers als gewoon lid.

De tbc-vereniging zegde toe een deel van de verpleegkosten voor haar rekening te nemen. Aan giften en bijdragen door fabrieken en particulieren werd in vrij korte tijd spontaan 31.000 gulden bijeengebracht ter dekking van de exploitatie.

Vrijdag 16 februari konden de eerste zeven tbc-patiënten worden opgenomen en eind maart was het sanatorium vol met 25 patiënten.

Er werd hard gewerkt en iedereen hielp van harte mee. Vooral de boerenbevolking uit de omgeving in Hasselo, die zich anders niet leenden voor de zwarte markt kwam nu aandragen met rogge, melk, boter, eieren, spek en dergelijke. Dit alles het liefst gratis of tegen speciale lage prijzen. Deze plezierige samenwerking werd door het sanatorium zeer gewaardeerd. Een waardering die de voorzitter van het bestuur tot uiting gebracht door een gezellige naaberavond in het noodsanatorium.

Dokter Ruitinga vertrok eind april naar Indonesië en werd opgevolgd door dokter Kütthe. Het Rode Kruis verzorgde het in- en uitgaande transport.

Naar Boekelo

In de loop van de zomer, in het inmiddels bevrijde Nederland, kwamen de hoofdonderwijzer en het schoolbestuur vragen wanneer de school weer voor de kinderen beschikbaar zou zijn. Dit was nog niet zo eenvoudig en de voorzitter antwoordde dat, onder de gegeven omstandigheden, de volksgezondheid prevaleerde boven het onderwijs. Hoe dan ook, er werd inmiddels toch uitgekeken naar een ander behuizing van het noodsanatorium.

Tenslotte kwam de townmajor in Enschede met het nieuws dat in Boekelo de grote villa Het Teesink van mevrouw H.F.G. Van Heek-ter Kuile beschikbaar was. Op 15 oktober konden de eerste patiënten daar naartoe worden gebracht en de daaropvolgende paar jaar groeide het patiëntenaantal tot 60. Deze uitbreiding was mogelijk door het plaatsen van een Zweedse barak, een volledige unit voor 16 patiënten, ter beschikking gesteld door het departement van Sociale Zaken.

Aanvankelijk zorgde dokter De Jong uit Boekelo voor de medische behandeling. Later werd hij opgevolgd door dokter J. Fraser uit Hengelo. Alles ging onder supervisie van mejuffrouw dr. C. J. G. van Veen, longarts.

Het geleidelijk teruglopen van het aantal patiënten maakt het noodsanatorium overbodig. In december 1950 werd het opgeheven. De overblijvende patiënten verhuisden naar het sanatorium in Hellendoorn. Een mooie maar dankbare periode werd hiermede afgesloten.

<<Noten>>>

*Litt. Hengelosche Dagblad, Het Passantenhuis
Verslag J.J. De Monchy*

Agenda

16
APR

Donderdag 16 april - 19:30 uur.
Lezing 'Twee vergeten verzetsstrijders'
door Hans van der Broek.

17
APR

Vrijdag 17 april - 14:00 uur.
Deel-2 filmserie 'Hoe mooi was die tijd'.
Frans Leemreize: *Vleesbereider bij
krokettenfabriek in Hengelo*
To Krakers: *Verpleegkundig in het
Gerardus Majella ziekenhuis*
Bertus Krakers: *Vertegenwoordiger
elektrotechniek bij Hazemeijer*
Bep ter Horst: *Cheffin bij modehuis
Tasche*

19
APR

Zondag 19 april - 14:00 uur.
Stolpersteine-wandeling.

22
APR

Woensdag 22 april - 19:30 uur.
Voorlezen uit oorlogsdagboeken met
muzikale omlijsting door koor Kanalje Rood.

26
APR

Zondag 26 april - 14:00 uur.
Stolpersteine-wandeling.

03
MEI

Zondag 3 mei - 14:00 uur.
Stadswandeling.

08
MEI

Vrijdag 8 mei - 13:00 uur.
Speurneuzen in Museum Hengelo.

14
MEI

Donderdag 14 mei - 19:30 uur.
Voorlezen uit oorlogsdagboeken met
muzikale omlijsting door koor Kanalje Rood.

22
MEI

Vrijdag 22 mei - 14:00 uur.
Deel-3 filmserie 'Hoe mooi was die tijd'.
Jan Stoffers: *De meester
schoenmaker uit de Industriestraat*
Corrie Brettschneider: *Voorzitster
Nederlandse Ver. voor Seksuele
Hervorming*
Truus Spaai *Cheffin bij de HEMA*
Corrie de Bruin: *Ambtenaar Loon-
administratie Machinefabriek Stork*
Gerard Holtkamp: *Melkboer van de
H.C.M. met paard en wagen*

07
JUNI

Zondag 7 juni - 14:00 uur.
Stadswandeling.

12
JUNI

Vrijdag 12 juni - 13:00 uur.
Speurneuzen in Museum Hengelo.

19
JUNI

Vrijdag 19 juni - 14:00 uur.
Deel-4 filmserie 'Hoe mooi was die tijd'.
Annie Nijhof: *Verpleegkundige in het
G.M.Z. en de S.M.T.*
Bert Hoek: *Hoofd Kistenmakerij
Drentsch Overijsselsche Houthandel*
Hennie Kuipers: *Senior modelmaker
Appendagefabriek Dikkers*
Germ Huizinga: *Onderwijzer en
directeur Openbare Basisscholen*

In verband met het Coronavirus is
het onzeker of de genoemde
planningen op de agenda doorgaan.

Wat er mis ging

Bombardementen in nr. 6 van 2019, blz. 171

Hans Westerhof zag dat er een foutje in het bijschrift onder de foto
was geslopen. Het moet zijn: Hoek Lansinkesweg-Industriestraat.

Wie, wat, waar, wanneer?

tekst Wil Zwienenberg

Blijde gezichten in 1945 voor de zaak van fotograaf Prins

1945, bevrijding. Een feestelijk gezelschap in de Tuindorpstraat tijdens de bevrijding voor het pand met huisnummer 28. Daar had de fotograaf W. Prins zijn winkel. Hij heeft ook deze foto gemaakt. Van li. naar re.: Harry Prins, Trijntje Dikken, ?, ?, Dien Dikken en An Prins-Dikken. In de kinderwagen Harry Prins. De vijf mensen rechts op de foto zijn onbekend. Wie zijn zij? Zijn zij op weg naar een defilé?

Paasmandjes voor zieken en bejaarden

Beide foto's zijn gemaakt rond Pasen. Het meisje geheel links heeft een Palmpasenstok. Palmpasen wordt gevierd op de laatste zondag van de vastenperiode. Het bijschrift in ons archief bij deze foto luidt: 'Drie kinderen hebben tijdens Palmpasen eieren en fruit ingezameld voor zieken.' Bij de rechter foto staat: '1964. Samenstellen van paasmandjes voor de zieken en bejaarden van Hengelo.' Wie herkent de kinderen of vrouwen? Weet u in welk jaar de foto van de kinderen is gemaakt?

Wilt u reageren: mail
(redactie@museumhengelo.nl) of bel ons (074- 2594216).
Na de coronacrisis bent u ook
welkom aan de Beekstraat 51,
's middags geopend van
dinsdag tot en met vrijdag
vanaf 13.00 uur en zaterdag
vanaf 14.00 uur.

Op zoek naar sporen van de Joodse inwoners van Hengelo

tekst Ans Brongers

De werkgroep “Stolpersteine Hengelo” verzorgt samen met het Museum Hengelo op zondagmiddag 19 en 26 april een begeleide wandeling door de binnenstad van Hengelo. Hiermee willen de werkgroep en het museum laten zien wat er in de Tweede Wereldoorlog met de joodse inwoners van Hengelo gebeurd is en hoe dat in zijn werk is gegaan.

Startpunt van de wandeling is het museum aan de Beekstraat. Aanvang: 14.00 uur. Na een korte inleiding door Marinus van Rooij gaat de wandeling langs plaatsen waar Joden tot in de Tweede Wereldoorlog gewoond en gewerkt hebben, ondergedoken hebben gezeten of weggevoerd zijn. Bij een aantal Stolpersteine zal de groep stil staan. De wandeling zelf duurt ruim vijf kwartier. Daarna is er gelegenheid om koffie/thee te drinken en na te praten. De middag duurt tot 16.00 u. Kosten: 5 euro, inclusief de toegang tot het museum. Jongeren t/m 18 jaar gratis. Tot 17.00 uur is het museum geopend.

‘Stolpersteine’

Marinus van Rooij herinnert zich de oorlogstijd nog goed. Als kind heeft hij meegekregen, dat het joodse gezin Pagrach uit de Paul Krügerstraat 25 in de Tweede Wereldoorlog weggevoerd is. Door het raam van hun huis kon hij zien, dat het vertrek overhaast moet zijn geweest: op tafel lag een zak erwten die omgevallen was. Stoelen stonden scheef in de kamer en de gordijnen hingen er slordig bij. Als jongen van tien jaar begreep hij niet precies wat er gebeurd was. Pas later kreeg hij inzicht in wat er tijdens de Tweede Wereldoorlog met de joden gebeurd was. Reden voor hem om in 2013 een oproep te doen om te helpen met het plaatsen van zogenoemde Stolpersteine voor de 167 joodse inwoners uit Hengelo die in de oorlogsjaren weggevoerd zijn en door de nazi's vermoord zijn. Van de 350 joodse inwoners die Hengelo begin 1940 telde, heeft bijna de helft het niet overleefd. Tot nu toe zijn er in Hengelo 100 Stolpersteine geplaatst.

Stolpersteine aan de Paul Krugerstraat

Bedenker van dit idee is de Duitse kunstenaar Gunter Demnig. Op 22 maart was hij in Hengelo en in andere Twentse plaatsen om Stolpersteine te leggen. Over heel Europa verspreid liggen deze Stolpersteine als herinneringsteken aan de slachtoffers van de nazi's die tussen 1933 en 1945 door hen werden vervolgd.

Oproep

Langs deze weg doet de werkgroep “Stolpersteine Hengelo” een oproep aan degenen die zich nog gebeurtenissen herinneren die te maken hebben met de joodse gemeenschap in Hengelo. Nu het aantal directe getuigen steeds minder wordt, wil de werkgroep de herinnering aan de joodse inwoners van Hengelo in gedachten houden door het verzamelen van verhalen en met name foto's. Oude klassenfoto's zijn dan ook erg welkom. “Opdat wij hen niet vergeten”.

Opgave voor de wandeling is vooraf niet nodig. Meer informatie bij Ans Brongers, a.brongers@aol.nl of bij Marinus van Rooij, via Historisch Museum Hengelo (op woensdagen) tel. 074-2594216. We hopen u op 19 of 26 april te mogen begroeten.

marcel wilderink
architect
 interieur bouwmanagement
 enschedesestraat 198
 074 2429931

www.wilderink.nl

ophof

oor oog

voor oog en oor • sinds 1980

**HOUTHANDEL
SCHARENBOURG**

Ganzebosweg 335
 7548 PT Boekelo
 Tel. 074-3676253
 Fax 074-3676611
 Autotel. 06-53394623

E-mail: houthandel@scharenborg.com www.scharenborg.com

**PROFESSIONEEL
SCHILDERWERK MET
OOG VOOR DETAIL**

DE KONING SCHILDERS

NIEUWBOUW EN
ONDERHOUD VOOR:

- Particulier
- Woningbouw
- Utiliteitsbouw
- Industrie

OOK HET
ADRES VOOR:

- beglazing
- vloer-, wand- en raambekleding
- kleur- en technisch advies

100
De Koning Schilders
 1906 - 2006

Hassinkweg 9, Hengelo.
 Telefoon: 074-2913692.
 E-mail: koning@introweb.nl

twentie [design
en dtp]

Willemstraat 71a 074 - 29 10 244
 7551 DL Hengelo info@twentie.nl [twentie.nl]

Heb jij het al eens geprobeerd?!

De Appel
 sinds 1980
 Lunch - Diner
 Uitgaan

Appeltje van de dag

**Iedere dag een voordelige
maaltijd voor € 9,95**

Kijk op www.deappelhengelo.nl
 voor het actuele 'Appeltje van de dag'

Nieuwstraat 1, 7551 CS Hengelo

**drukkerij
Roelofs**

Drukkerij Roelofs kleurt kwaliteit

Josink Esweeg 23, Enschede T 053-430 63 60 E info@drukkerij-roelofs.nl
www.drukkerij-roelofs.nl

Hossen en dansen in het bevrijde Hengelo

tekst Karel C Kolhoop

Bevrijdingsfeest bij "Ten Hoopen" aan de Enschedesestraat

De Tweede Paasdag van 1945 was er nog niets aan de hand. Dinsdag 3 april werd bijzonder memorabel. 's Middag, zo tegen drie uur, werd bij ons in de straat geschreeuwd: "Ze zijn er, de Engelsen zijn er." En toen was ook iedereen op straat en rende vanuit de Leliestraat naar de Deldenerstraat. Een colonne grote tanks stond gericht naar het westen. Het was wel duidelijk. Ze waren om de kop van het Twentekanaal in Enschede gekomen en trokken nu richting Delden en verder westelijk naar Deventer/Zutphen. Wij, opgeschoten jongens liepen eerst naar de kop van de colonne bij de benzinepomp aan de Geerdinksweg. Er werden enkele krijgsgevangenen op de punt van het geweer verzameld, maar ons werd te verstaan gegeven dat ze niet van ons waren. Daarna vond ik het leuker om naar de stad te gaan waar een volstrekt ongecontroleerd feest was losgebarsten, bij wijze van spreken op de puinhopen van het bombardement. Zelf mocht ik op een brenguncarrier meerijden naar Hazemeijer. Bill uit Manchester gaf me daar een rood pakje sigaretten, merk Craven A. Het was verder die dag zingen, hossen en springen. De Duitsers hadden zich voor de naderende geallieerden teruggetrokken, zodat ik geen gevechten heb gemerkt. De volgende dag kwam Bill met een makker bij ons thuis om zich aan mijn broer Albert te laten zien. Die kon door zijn kwaal de straat niet op en beleefde zo toch de bevrijding.

De rest van de dag was ik bij de Oelerbrug waar aan de overkant van het kanaal een leger Canadezen stond met kogelronde helmen. Heel anders dan de platte helmen van de Engelsen. De brug was opgeblazen en daarom legden ze er gewoon een brug naast. Nu was er een klein

probleem, want pal naast de oprit van de Oelerbrug stond een huis. En dat huis stond in de weg omdat de Canadezen hadden besloten dat hun colonnes in een rechte lijn van de baileybrug naar het centrum zouden rijden. Ik stond met open mond te kijken hoe de genie in no time een brug sloeg terwijl een bulldozertank kalmpjes het huis sloopte. Dat ging simpel, gewoon er doorheen rijden, dan de hoeken eraf en het is gepiept. De volgende dag stonden we op Thiemsbrug de Canadezen uit te zwaaien die via Oldenzaal richting Bremen trokken. We zagen het Britse leger oprukken richting Borne. Hengelo was als kruipunt van hoofdaanvoerwegen van groot strategisch belang.

We gingen weer naar het centrum om het hossen en dansen voort te zetten. Het was een voortdurende fantastische shocktoestand waarin wij ons bevonden. Met geluk maak je die eenmaal in je leven mee. Radio Nachtegaal had overal op straat luidsprekers opgehangen waaruit Glen Miller-muziek en oorlogsberichten klonken. Naarmate de dagen verstreken werd de hossende menigte langzaam kleiner. Toen besloot de rector van het gymnasium dat er maar eens weer gewerkt moest worden, want eind augustus was het examen. De klas was gevestigd in hotel het Lansink omdat het gym in de stad onbruikbaar was. Toen we op een ochtend in het vrije kwartier op straat liepen bracht Radio Nachtegaal het bericht dat we in 1945 geen examen hoefden te doen "omdat de regering in Londen van oordeel was dat het tekort aan parate kennis ruimschoots gecompenseerd werd door levenservaring." Wij konden ons vanaf dat moment voorbereiden op een leven in vrijheid.

Engelse tanks in de Deldenerstraat ter hoogte met de kruising van de Marskant

**JAAA!
DEZE IS LEUK!**

**GELINK OPTIEK, DE MOOISTE
BRILLEN VAN TWENTE!**

TEAM GELINK OPTIEK SPECIAALZAAK
WEMENSTRAAT 51-53 | 7551 EW HENGLO
(074) 291 74 77 | WWW.GELINKOPTIEK.NL

Adverteren in ons blad?

U bereikt ruim 2000
(oud-)Hengeloërs met interesse
in de geschiedenis van onze stad.

Een ¼ pagina kost u slechts
130 euro per keer,

1/16 pagina € 37,50.

Interesse?

Mail ons:

redactie@museumhengelo.nl

**Met Van Heek komt
't goed in de verf**

- schilderwerken
- wandafwerking
- beglazingen
- betonrenovatie

Van Heek Schilderwerken B.V.

Enschedesestraat 186 7552 CL Hengelo (O) • Tel.: 074 - 291 30 23 • Fax: 074 - 291 03 44
Internet: <http://www.vanheek.nl> • E-mail: schilderwerken@vanheek.nl

Een afscheid dat bij ú past

Bel bij een overlijden:

074 30 30 290

(24 uur per dag, 7 dagen in de week bereikbaar)

Wij verzorgen ook het afhandelen van uw uitvaart-
verzekering(en) ongeacht waar u verzekerd bent.

Hans Wachtmeester
Uitvaartverzorging

Deurningerstraat 32, 7557 HG Hengelo

info@hanswachtmeester.nl • hanswachtmeester.nl

wonen
slapen
textiel

www.brokinterieur.nl

Lezers reageren

tekst Wil Zwienenberg

Het huisje aan de Dijksweg, nr. 5 (foto) en 6 van 2019

Jan Exoo kan het verhaal van de heer Leemreize over het Dijkshuisje in nummer 6 van 2019 aanvullen: 'De genoemde chef-monteur was Hans Jansen. Hij was getrouwd met Dinie van de Berg, dochter van garage-eigenaar Van de Berg. Hans Jansen is in de jaren 60 voor zichzelf begonnen met een garagebedrijf aan het Vuurdoornplein in Veldwijk.'

Speculaas en borstplaat tijdens de avondkookles, in nr. 6 van 2019, bladz. 178 en 179

1962, kookles tijdens de Mater Amabilis avondschoon in de C. T. Storkschoon. Met van links naar rechts: Ria van Nuenen, Fien Haasewinkel, Tiny Schoenmaker, Ans Boomkamp, ?, Paulie ter Haar-Kolnaar, Juffrouw Roelink, Ria Wienk-ter Braak, Tiny Tanke en Annie Egberink-Legtenberg

De zus van Paulien Althof ging naar de opleiding Mater Amabilis op de C.T. Storkschoon en kan zich nog veel namen herinneren.

1961, links lerares koken Rie Roelink met Suze Thuss

Carnaval vereniging de Windbuul'n, in nr. 1 van 2020, blz. 25

1974. Leden van de Carnaval Vereniging de Windbuul'n bij het café-restaurant Bouwhuis aan de Deurningerstaat. Met van links naar rechts: ?, Frans Olde Kalter, ?, ?, Benno van Aken, Boy Jagers (bakker), Bert Kerver, Jan Olde Olthof (slager), ?, Frans Bruggink (met hoed in het midden), ?, ?, ?, Jan Wender, ?, Gerrit Wennink, Ben Ribberink en Jan Jenneboer. Wie kan nog namen aanvullen?

Op deze foto is goed gereageerd in de afgelopen carnavalstijd.

Gerard Olde Kalter herkent links vooraan zijn oom Frans Olde Kalter. Hij overleed op jonge leeftijd. Benno van Aken komt naar Speurhuizen in het museum. Hij weet niet hoe de carnavalsvereniging aan de kameel kwam. Wel dat drie koningen de kameel vergezelden, juist, Driekoningen. Hij vult veel namen aan. Diny Leyng (dochter van slager Leyng, Willemstraat) herkent Frans Bruggink, met hoed. "Frans Bruggink was leraar op het voortgezet onderwijs en is getrouwd met een dochter van bakker Smithuis. Die bakkerij stond bij Thiemsbrug, tegenover het St. Antoniusgesticht. Frans Bruggink was bekend als buuttereedner." Een buuttereedner (Limburg) is een verhalenverteller in de carnavalstijd. In Brabant spreekt men van een tonprater.

Erik Bruggink las het blad bij zijn moeder. Hij kent het verhaal achter de foto en heeft voor ons het verhaal met méér foto's in kleur: "Het betreft het jaarlijkse uitje van de oud-prinsen georganiseerd door Jan Jenneboer (van Jenneboer Mode uit de Wemenstraat) op of rond Driekoningen in 1974. De kameel is door Jan Jenneboer gehuurd bij ponypark Slagharen."

ZENGERINK

Makelaars & Hypotheekspecialisten

VERKOOPPLANNEN?

- Wij komen geheel vrijblijvend de waarde van uw woning taxeren
- Vertrouwd in uw wijk!
- Gratis deelname aan ons eerstvolgende OPEN HUIS
- Geen verkoop - Geen kosten
- Geen opstartkosten
- Wij maken graag met u een afspraak: 074 – 243 10 10

zengerink.nl

Zengerink. **Zeker.**